

Reformismus v evropské integraci

Evropská integrace se stala synonymem pro projekt Evropského společenství, Evropské unie.

Evropská unie je předmětem mnoha vědních oborů, ale filozofie spíše okrajově.

Politická filozofie se snaží odpovídat na otázky po správném a spravedlivém uspořádání. K tomu využívá metodu myšlenkového experimentu nebo abstrakce konkrétní skutečnosti, aby vytvořila model, jenž lze hodnotit. Evropská unie takovému hodnocení uniká svoji složitostí. Obecně je filozofie vysvětlení nějaké skutečnosti. Čím složitější daný jev je, tím je to pro filozofii větší výzva.

V dnešní době slyšíme opakovaně, že je krize, že jsou potřeba reformy. Na úrovni národního státu je to výraz toho, že současné právní, sociální a ekonomické uspořádání nevyhovuje potřebám mluvčích. Reformovat se má všechno, od důchodového pojištění po trh s cukrem (ve skutečnosti unijní politika).

Ne mezinárodní úrovni čelí evropské státy těmto politickým výzvám specifickým způsobem, přijímáním a reformováním mezinárodního práva, na jehož základě stojí EU. Rozdíl mezi reformou na úrovni států a EU je v tom, že uvnitř států se víceméně něco opravuje, zatímco v EU se od počátku tímto způsobem sama organizace vytváří.

Po dvou světových válkách bylo jasné, že zabírat poraženým území, nutit je platit desítky let reparace a zabrat jim všechno, co by mohlo sloužit k ekonomické obnově je krátkodobě výhodný a nebezpečný způsob myšlení. Logickým vyústěním bylo založení prvního společenství uhlí a oceli (ESUO), kde se poprvé v praxi ujala myšlenka, že když nemůže mít ani jeden ze soupeřů trvalý užitek z přírodního bohatství, vytvoří se nadnárodní orgán, komise, která bude tyto zdroje spravedlivě spravovat. Tento způsob se osvědčil a vznikla další dvě společenství. Pro atomovou energii a EHS (Evropské hospodářské společenství). Zatímco smlouva o ESUO byla podepsána na dobu určitou, na dobu 50ti let, smlouva o založení EHS se replikuje dodnes. EHS mělo již od počátku za cíl vytvořit jednotný trh. Základem jednotného trhu je volný pohyb „čtyř svobod“ a to osob, zboží, služeb a kapitálu (viz dále, federalizace měnové politiky).

Jednotlivé oblasti integrace politik jsou závislé na podpisu primárních smluv jednotlivými státy. Dnes můžeme říci, že většina sektorů vnitrostátní politiky je nějakým způsobem dotčena členstvím země v EU (europeizace). Vzniká tak napětí, o kterém se mluví z pohledu států jako o ztrátě suverenity nebo z pohledu řízení na evropské úrovni jako o demokratickém deficitu (vliv evropských občanů na rozhodování EU skrze Evropský parlament). V jednom případě státy pokročily dál. A to v případě HMU, projektu, který stojí v čele hospodářské integrace od 70. let. 20. Století. Výsledkem je dnes měnová unie, eurozóna. K institucionálnímu trojúhelníku Komise – Rada – Parlament přibila Evropská centrální banka. Za většinou pnutí, které vzniká bojem o moc v EU, je přenos pravomocí mezi Komisí, Radou a EP. Tendencí primárního práva je posilování EP na úkor Rady a Komise. Jediná měnová politika spadá do výlučné pravomoci samotné ECB. Rada, Evropská rada ani Komise (která má jinak jako jediná legislativní iniciativu, co se týče sekundárního práva, tj. nařízení a směrnic) nemohou utvářet měnovou politiku eurozóny. Hlavním a neměnitelným cílem ECB je cenová stabilita, tzn. udržování cenové hladiny, respektive sledování nízké inflace.

ECB je z hlediska evropské integrace zajímavá tím, že de facto představuje jedinou instituci nezávislou na ostatních. Měnová politika je tedy federalizovaná. Jeden z hlavních nástrojů hospodářské politiky

již nespadá do pravomoci států, ale ECB. ECB nemusí prodělat již žádnou zásadní reformu, aby mohla pokračovat v provádění jí svěřené politiky, je konečnou a společnou institucí, nahrazující centrální banky jednotlivých států. Jejím hlavním principem je nezávislost a tedy současně politická neutralita (ve vztahu ke členským státům).

Nákupem dluhopisů zadlužených zemí se však vydává na tenký led, protože ohrožuje svoji hlavní úlohu, cenovou stabilitu (mnozí ekonomové se shodují na tom, že financování státních dluhů musí v posledku vést ke znehodnocení peněz, tzn. inflaci) Otázkou z hlediska ekonomiky je to, zda eurozóně a celé EU tímto krokem pomůže, to ukáže čas. Zároveň však tímto vzniká z hlediska další integrace EU nebezpečný precedens. Tento krok ECB může znamenat oslabení vůle členských států odevzdávat své stávající pravomoci nadnárodním institucím, protože může být vykládán tak, že v momentě, kdy se v integraci dosáhne čistě nadnárodní úrovně, záleží pouze na nadnárodní instituci, jakým způsobem bude svěřenou politiku spravovat nehledě na závazky a deklarace členským státům. Krize ekonomická tak může vést k daleko hlubší krizi politické.